

Уважаеми дами и господа,

Основен приоритет на европейските институции и държавите членки е развитието на Общия пазар. Политиката по конкуренция гарантира неговата стабилност и основите, върху които той се гради. Съществена част от тази политика представляват правилата в областта на държавните помощи.

Те имат за цел да създадат рамката в която, при спазване на пазарните принципи, публичните органи могат да се намесват и да насърчават отделни предприятия, дейности или отрасли в интерес на обществото, държавата и Съюза като цяло. Затова правилата по конкуренцията и държавните помощи са основополагащи за Европейския съюз, като първоначалните разпоредби съществуват още в Римския договор от 1958 г.

С течение на времето, обаче, тези правила се превърнаха в обемна и сложна правна рамка, което породило съмнения за тяхната ефективност.

Очевидно бе, че тези правила бяха необходимо да се опростят, да се обяснят по-добре понятията, за да може да се подобри прилагането им от държавите членки и да се опрости и съкрати процесът на оценяване на различните видове мерки за подкрепа.

Затова, през май 2012 г. Европейската комисия започна амбициозна програма за реформи в областта на режима по държавните помощи, известна с името „**модернизация на държавните помощи**“.

Чрез модернизацията на правилата за периода 2014-2020 г. Европейската комисия си поставя следните **цели**:

- да прехвърли като отговорност на държавите членки определени функции по оценката и контрола - целта е 90 % от мерките да бъдат оценявани и одобрявани от националните органи, а Европейската комисия да се съсредоточи върху оценката само на големите мерки с ефект върху Общия пазар;
- да увеличи контрола чрез проверки на държавите членки за правилното изпълнение и правоприлагане, като се наблегне на превантивния контрол;
- да се увеличи капацитета в държавите членки и разпознаваемостта на режима на всички нива – национално и регионално.

Къде сме ние? Седемте пълни години членство в Европейския съюз и реализираните мерки в първия програмен период, показаха какво сме научили. Бяха установени и „грешки на растежа“. **Основните изводи**, които се налагат, са следните:

- промените изискват време за адаптация и координация на различни системи;
- липса на разпознаваемост, а оттам и на недоброто познаване на режима;
- липса на системност и устойчивост при изграждане на капацитет на всички нива.

Такава е ситуацията не само в Република България – подобни слабости са общо приложими и за останалите държави членки, като варират според натрупания опит и спецификите на администрациите им.

Анализ на Европейската комисия показва, че по-голямата част от помощта на европейско ниво се предоставя чрез схеми за държавна помощ за групово освобождаване. В Република България ситуацията е сходна. С мониторинг Комисията се убеди, че държавите членки са натрупали достатъчно опит, за да прилагат правилата за групово освобождаване. Поради това си постави за цел **90% от мерките за помощ** да бъдат разработвани именно като схеми за групово освобождаване. Те да бъдат оценявани от националните звена по държавните помощи за да се

опрости процедурата по тяхното въвеждане в действие. Това ще позволи капацитетът на самата Комисия да се съсредоточи върху най-сложните и големи случаи.

Прехвърляйки **предварителната оценка** на мерките на националните звена по държавните помощи, Европейската комисия анализира и идентифицира необходимостта от подобряване на капацитета и правоприлагането в държавите членки. Във връзка с това, бяха формулирани конкретни изисквания пред националните администрации. Те залегнаха и в общата рамка, уреждаща финансирането с фондове от Европейския съюз.

Предвид увеличаващия се акцент, който се поставя върху **контрола** върху държавните помощи на национално ниво, в администрациите на всички публични органи разработващи, прилагащи и контролиращи мерки за помощ, следва да се развият системи за проверка и мониторинг. Тези системи следва да гарантират законосъобразността на всяка помощ преди нейното предоставяне, по време на изпълнението ѝ, както и подходящ механизъм за правилното им изпълнение.

В тази връзка, от особена важност е и **прозрачността** при предоставянето на помощта на всеки един бенефициент, което изисква наличието на информация за мярката, въз основа на която се предоставят средства, както и за всеки конкретен получател на тези средства. Тази информация трябва да бъде публично достъпна за всеки.

За да можем всички ние да работим спокойно в новата реалност, трябва да работим в синхрон. От значение е както подобряването на координацията между отделните национални структури и звена, между отделните администрации и ведомства, така и по-доброто взаимодействие със службите на Европейската комисия. В този смисъл, подобряването на националните системи предстои. Това се налага и с оглед променената нормативна уредба.

Голяма част от Европейското законодателство по държавните помощи за изминалия програмен период (2007-2013 г.) трябваше да бъде актуализирано, като бъде направено по-ясно и по-разбираемо. Европейската комисия преразгледа голяма част от процедурните, хоризонтални и секторните правила. Най-важните промени са свързани с :

- опазването на околната среда и за енергетиката;
- научните изследвания, развитието и иновации;
- регионалната помощ;
- приет бе нов Регламент за групово освобождаване с добавени нови категории помощи;
- приети бяха и нови правила за помощта de minimis и други.

Министерство на финансите, като национален орган по държавните помощи, предприе следните по-важни **мерки**:

- започна подобряване на нормативната уредба за прилагането на режима на национално ниво. В момента се подготвя нов Закон за държавните помощи, който запазва логиката на действащия закон, но въвежда основни принципи за предоставяне на държавна помощ. Новият Закон ще прецизира терминологично някои текстове и национални процедури и ще въведе изисквания за изграждане на мрежа от експерти. Предстои подготовката и на нов Правилник за прилагане на Закона;
- стартирахме процеса по изграждането на мрежа от експерти по държавните помощи. Идеята на този процес е на всички нива в администрацията – национално, областно, общинско, да има експерти, обучени да разпознават и прилагат правилата на режима. Това превръща мрежата от експерти и в механизъм за координация, чрез който могат да бъдат споделяни добри практики и проблемни казуси;

- издадохме стандартизирани *Указания в помощ на Управляващите органи на Оперативните програми за разходването на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове*; за администраторите на помощ издадохме и *Указания за извършване на Оценка за съответствието с режима по държавните помощи*; публикувахме и примерна *Декларация за получените минимални и държавни помощи* и *Указания за попълването ѝ*. Всичко това може да бъде намерено в електронен формат на нашата Интернет страница;
- предприехме подобряване на съществуващата информационна система за наблюдение на държавните помощи на централно, областно и общинско ниво. На база предоставената информация от страна на администраторите, системата ще позволява в реално време да бъдат извлечени справки по различни мерки за минимални и държавни помощи, за отделните бенефициенти по тези мерки и за размера на получените от тях средства;
- проведохме координационни срещи със заинтересованите страни за изясняване на правилата във връзка с прилагането на *Регламента за помощта de minimis*; за прилагането на *Общия регламент за групово освобождаване*; с представители на Европейската комисия и администратори на помощи за *споделяне на добри практики* в процеса на обмен на информация; с експерти от отделни администрации, които ще бъдат част от мрежата от експерти по държавните помощи и други.

Целта ни е да продължим напред и да установим една по-добра и ориентирана към потребителите на режима практика, така че да го прилагат без значими затруднения.

Предвид факта, че процесът на модернизация на режима все още не е приключил, считам за необходимо да подчертая, че се очаква той да продължи докато Европейската комисия не се увери, че всяка една държава членка е изпълнила съответните изисквания, т.е. е приложила на практика модернизирания режим и правила.

В тази връзка, разчитам и се надявам на подкрепата от всички нива на централната и местната администрация заедно да успеем да постигнем възложените ни изисквания.

Целта на нашата среща днес е да начертаем пътя, по който да изпълним очакванията на Комисията по най-оптималния за нас начин.

Казвайки това, давам думата на г-жа Теодора Иванова, която ще представи по-подробно всичко казано до момента във връзка с европейските и национални приоритети и акценти в областта на държавните помощи.

Благодаря за вниманието!